

Dr hab. Ewa Maria Marciniak
Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych
Uniwersytet Warszawski

Warszawa, 30.10.2019r.

Recenzja

dorobku dr Macieja Bachryj-Krzywaźni w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce na podstawie cyklu artykułów „**Interpretacjonizm narracyjny w nauce o polityce – teoria i aplikacje**” stanowiących osiągnięcie naukowe o którym mowa w art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311).

Informacje ogólne

Pan Maciej Bachryj- Krzywaźnia jest doktorem nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce. Tytuł ten uzyskał w 2007 roku na podstawie obrony pracy doktorskiej: „Psychologiczne determinanty polityki w koncepcji Harolda D. Lasswella”.

Legitymuje się również dyplomem *Master of Business Mediation* uzyskanym w 2016 roku na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu, na Wydziale Zarządzania, Informatyki i Finansów. Tytuł magistra politologii uzyskał w 2003 roku na Uniwersytecie Wrocławskim, na Wydziale Nauk Społecznych.

Karierę zawodową Habilitant związał z Uniwersytetem Wrocławskim, od 2008 roku jest zatrudniony na Wydziale Nauk Społecznych, początkowo w Instytucie Politologii, aktualnie w Katedrze Europeistyki.

Ocena osiągnięcia naukowego

Jako osiągnięcie naukowe Habilitant przedstawił cykl dziesięciu publikacji zatytułowanych: *Interpretacjonizm narracyjny nauce o polityce – teoria i aplikacje*

Cykl ten stanowi 14 artykułów publikowanych w czasopiśmie - 7 oraz jako rozdziały w książkach również 7. Artykuły te były publikowane w latach 2011- 2019, w różnych ośrodkach akademickich w kraju. Jest to cykl następujących artykułów:

- *Dedykowany storytelling - psychologiczne przesłanki perswazyjnej efektywności narracyjnego marketingu politycznego*, „Środkowoeuropejskie Studia Polityczne” 1/2019, s. 193-210.
- *Fabula porażki. Partyjne narracje o przegranych wyborach* [w:] A. Pacześniak (red.) *Anatomia porażki wyborczej*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2018, s. 89-110.
- *Antropodoksa polityczna jako kategoria teoretyczna i przedmiot badań*, „Wrocławskie Studia Politologiczne” 23/2017, s. 21-40, *W stronę despotii czy normalności? Medialne narracje wokół sporu o Trybunał Konstytucyjny* [w:] J. Golinowski, S. Sadowski (red.), *Pomiędzy mythos i logos społecznej zmiany*, Wydawnictwo UKW, Bydgoszcz 2017, s. 174-191.
- *Interpretacjonizm narratystyczny. Filozoficzna geneza, założenia metodologiczne, i potencjał analityczny* [w:] Ł. Dulęba, J. Wiśniewski (red.), *Liberalizm i teoria polityczna*, Wydawnictwo Naukowe WNPiD UAM, Poznań 2016, s. 127- 146.
- *Filozoficzne ramy i przesłanki zróżnicowania podejścia interpretacjonistycznego*, „Wrocławskie Studia Politologiczne”, 21/2016, s. 7-23.
- *Dialog mediacyjny w perspektywie psychologii narracyjnej. Funkcje narracji i narracyjne role mediatora*, „Profilaktyka Społeczna i Resocjalizacja” 31-32/2016, s.73-95.
- *'Był sobie gender... ' Kategoria gender w dyskursie 'Gościa Niedzielnego ' – analiza pola semantycznego i analiza aktantowa*, „Politeja” 4 (43) 2016, s. 345-362.
- *Spór polityczny jako konflikt narracji. O językowych przyczynach antagonizmów politycznych* [w:] G. Majkowski, L. Kuras, J. Makowska (red.) *Idee, wartości, słowa w życiu publicznym*, Wydawnictwo Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi, Łódź 2014, s. 211-226.
- *Inter cultural dialogue - overcoming experiential cleavages and transforming*

cognitive background. Some remarks from hermeneutical and narrative perspective [w:] J. Dyduch, M. Michalewska-Pawlak, R. Murphy (red.), *European Union as a Global Actor*, Warszawa 2014, s. 13-29.

- *Od podmiotu poznania do poznania podmiotu działającego. Psychoanalityczne i hermeneutyczne współrzędne rozumienia aktora politycznego* [w:] B. Krauz-Mozer, P. Ścigaj (red.), *Podejścia badawcze i metodologie w nauce o polityce*, Kraków 2013, s. 207-222.
- *Metodologiczne implikacje i wyzwania studiów europejskich w perspektywie narratywizmu* [w:] J. Ruszkowski, L. Wojnicz (red.), *Teorie w studiach europejskich*, wyd. Instytut Politologii i Europeistyki Uniwersytetu Szczecińskiego, Instytut Europeistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Szczecin-Warszawa 2012, s. 93-105.
- *Biopolityczne narracje. In vitro i jego zwolennicy w świetle artykułów „Naszego Dziennika” i „Gościa Niedzielnego”, „Przegląd Historyczno-Politologiczny” 9/2012*, s. 105-126.
- *Irracjonalność jako konstytutywny element polityki*, „Przegląd Historyczno-Politologiczny” 8/2011, s. 99-114.

Oceniany cykl jest interesujący pod względem przede wszystkim poznawczym. Autor poszukuje perspektyw i pól badawczych w nauce o polityce, stawiając sobie ambitne cele, które odnoszą się do „pytań pierwszych” – zatem fundamentalnych dla podmiotowej koncepcji polityki. Ta swoista kreatywność jest niewątpliwie pozytywną cechą twórczości dr Bachryja- Krzywaźni.

Eksplorowanie hermeneutycznego podejścia w politologii jest praktykowane w nauce, by przywołać, choćby na gruncie polskim prace warszawskich politologów Stanisława Filipowicza i Mirosława Karwata. Dr Bachryj-Krzywaźnia dołącza do grona poważnych badaczy, mając szansę na kreatywną kontynuację swoich badań. Analiza przedłożonych artykułów pozwala na zorientowanie się w jakich nurtach badawczych Autor poszukuje inspiracji, kto z czołowych badaczy/uczonych jest jego autorytetem, punktem odniesienia i wyznacza drogi poznania naukowego.

W przywoływanych tekstach Habilitant odwołuje się nie tylko do znaczących w naukach społecznych nurtów czy podejść badawczych, takich jak hermeneutyka, kognitywistyka, czy psychoanaliza. Tropy intelektualne Habilitanta są też wyznaczane m.in. przez Freuda, Gadamera, Chomsky’ego Ricoeur’a. W jakimś stopniu organizują ogląd świata społecznego, świata polityki oraz sposób rozumienia

zachowań aktorów politycznych, czy „bycia w polityce”. Niewątpliwie wpływa to też na definiowanie samej nauki o polityce, jej ram teoretycznych i możliwości aplikacyjnych.

Dr Bachryj-Krzywaźnia to badacz poszukujący. Poszukujący nowych pól badawczych w obrębie paradygmatu interpretatywnego, co szczególnie należy docenić wobec upowszechniającej się w naukach społecznych mody na badania ilościowe.

Każdy z zaliczonych do cyklu artykułów stanowi pewną odrębną całość, jest na swój sposób interesujący zwłaszcza ze względu na ujmowanie poruszanych w nim kwestii.

Autoreferat jest swoistym przewodnikiem po twórczości naukowej Habilitanta.

Moją uwagę zwróciły niemal wszystkie teksty, ale reprezentatywny dla dorobku Habilitanta jest artykuł pt. *Od podmiotu poznania – do poznania podmiotu Działającego. Psychoanalityczne i hermeneutyczne współrzędne rozumienia aktora politycznego* oraz kolejny - *Irracjonalność jako konstytutywny element polityki*. W tych publikacjach odzwierciedlony jest potencjał twórczy, ale także pewne kontrowersje, które powstają po lekturze owych tekstów.

Autor konstatuje fakt, iż nauka o polityce jest wieloparadygmatyczna i być może owa konstatacja jest swoistym usprawiedliwieniem dla Autora, który wskazuje na dwa odmienne ze swej natury koncepty teoretyczne – psychoanalizę i hermeneutykę jako „współrzędne” rozumienia aktora politycznego. Ten tekst, napisany z ogromną erudycją otwiera czytelnika na nowe intelektualne doświadczenia, a jednocześnie wzbudza pewne kontrowersje i/lub dyskusje. Oczywiście Autor identyfikuje obszary zbieżności i rozbieżności między psychoanalizą a hermeneutyką, jednak mimo to – w mojej ocenie - nawet uznanie tych koncepcji za „współrzędne” grzeszy swoistym eklektyzmem. Być może jest to świadomy eklektyzm, i jako taki jest możliwy do zaakceptowania.

Moja polemiczna uwaga odnosi się do kwestii przedświadomych przesłanek rozumienia i kształtowania wiedzy. Przed-sądy w hermeneutyce i nieświadome motywacje u Freuda – to zupełnie odrębne punkty widzenia na człowieka, w pierwszym przypadku rozumiejącego, z drugim – niedoskonałego, czy wręcz chorego. Co nie oznacza, że psychoanalityczne podejście do nauk politycznych jest niewłaściwe. Wręcz odwrotnie w swojej historii psychologia polityki (nauka stosowana wobec nauk o polityce) odwoływała się do dorobku tego nurtu, wyjaśniając np. patologiczną strukturę osobowości. Z koncepcji Freuda,

prezentowanej w tym artykule odwoływałabym się jedynie do biograficznych uwarunkowań wpływających na aktorów politycznych, jako znaczących dla wyjaśniania np. mechanizmów władzy i jej poszerzania. Mój punkt widzenia jest zatem odmienny od prezentowanego przez Habilitanta. Przywołuję przykład tego artykułu, by wskazać, że dyskusja wokół możliwych interpretacji, wywołana przez Habilitanta, może przyczynić się do klaryfikowania stanowisk w tym zakresie, a nie wyłącznie do dyskredytacji jednego z nich. Drugi artykuł jest prezentacją i uzasadnieniem przekonań na temat esencji polityki i dynamiki rzeczywistości politycznej w kontekście indywidualnych porządków interpretacyjnych. W tym też artykule Habilitant – jak mi się wydaje – jednoznacznie opowiada się za przyjęciem paradygmatu interpretacjonistycznego, poszukując w dalszych badaniach narracyjnej odmiany tego paradygmatu.

Habilitant testuje w kolejnych artykułach interpretacjonizm narracyjny odnosząc się do problematyki *in vitro* w „Naszym Dzienniku” „Gościu Niedzielnym”, analizuje debatę nad kształtem integracji europejskiej. Sięga do teoretyczno-literackich ujęć narracji, by zakotwiczyć się na gruncie strukturalizmu i psychologii poznawczej.

Z zaciekawieniem można obserwować podążanie Habilitanta w kierunku analiz językoznawczych, analizy pól semantycznych, schematów narracyjnych.

W kolejnych częściach pracy Habilitant bada narracje o katastrofie smoleńskiej w wybranych dziennikach i tygodnikach, rekonstruuje termin *gender* na łamach „Gościa Niedzielnego”, bada narracje wokół Trybunału Konstytucyjnego, czy narracje partyjne przegranych w wyborach – a zatem odnosi się do tych celów badań, które są ujęte w tytułowych aplikacjach.

Warstwa metodologiczna osiągnięcia naukowego

W autoreferacie dr Maciej Bachryj-Krzywaźnia ujawnia przedzałożenia o charakterze ontologicznym i epistemologicznym, jakie mu towarzyszą w procesie badawczym.

Formułuje też cele badań na poszczególnych etapach swojej naukowej twórczości. Dzieli się refleksją z własnych poszukiwań metodologicznych. Nie prezentuje *explicite* problemów badawczych, metod, ograniczników podmiotowych, przedmiotowych i innych, aczkolwiek wnikliwa analiza autoreferatu pozwala na

odnalezienie konkretnych podejść badawczych wykorzystywanych w poszczególnych tekstach. Autor za każdym razem ujawnia swoje intencje a nawet dylematy, jakie towarzyszyły mu na naukowej drodze. I jest to jakiś substytut koherentnej części metodologicznej, której oczekiwałam i poszukiwałam w *Autoreferacie*. Jest tu obecna, w dużej mierze, narracja implicytna.

W przypadku osiągnięcia składającego się z cyklu artykułów, szczególnej wagi nabiera pewien porządek metodologiczny, który obok ram teoretycznych pozwala na wnioskowanie o jakości teoretycznej i metodologicznej pracy. Dr Maciej Bachryj-Krzywaźnia jest niewątpliwie refleksyjnym metodologiem. Prezentacja poszczególnych tekstów o tym zaświadcza. Brakuje jednak - jak wspomniałam - spójnego ujęcia metodologii badań.

Zbliżając się do konkluzji, chcę wskazać ewidentne atuty dorobku dr Bachryj-Krzywaźni. Zaliczam do nich ważność i aktualność podejmowanych zagadnień. Jak wskazuje w *Autoreferacie* sam Habilitant, jego dorobek jest rezultatem (...) „teoretycznych rozważań i empirycznych badań nad wybranymi aspektami podmiotowych uwarunkowań polityki, prowadzonych z perspektywy pytań z zakresu metodologii nauki o polityce i teorii polityki, filozofii nauk społecznych, przy wsparciu konstruktów teoretycznych zaczerpniętych w psychologii i w pewnym stopniu z językoznawstwa”. Taka konceptualizacja badań własnych jest ambitna, imponująca i w dużym stopniu sprzyja poszerzaniu pól badawczych w zakresie nauki o polityce.

Jako osiągnięcie naukowe można uznać wprowadzenie i upowszechnianie w nauce o polityce interpretacjonizmu narracyjnego jako podejścia badawczego, zaś **zastosowanie kategorii narracji**, dostrzeżenie jej społeczno-kulturowego, a nie tylko indywidualnego wymiaru, zidentyfikowanie funkcji narracji w kształtowaniu wspólnot – to szczególny wkład Habilitanta do tej dyscypliny.

Zgadzam się z Habilitantem, który dostrzega znaczenie wypracowanych przez siebie podejść w badaniu dyskursów kształtujących dynamikę procesów politycznych. Koncepcja interpretacjonizmu narracyjnego, może być wykorzystywana do analizy dokumentów wytworzonych przez partie polityczne, materiałów publikowanych w prasie, telewizji, radiu, czy mediach społecznościowych. Należy też dodać, że ustalenia badawcze poczynione przez Habilitanta mogą sprzyjać rozwojowi refleksji naukowej w obszarze teorii polityki, metodologii nauki o polityce, psychologii polityki,

marketingu politycznego oraz analiz rynku wyborczego.

Pozostały dorobek naukowy

Habilitant deklaruje poza artykułami zaliczonymi do cyklu 9 artykułów, w tym jeden przekład, jeden artykuł umieszczony jest w podręczniku akademickim. Ogólnie można wskazać na zróżnicowane miejsca publikacji, bowiem Habilitant umieszcza swoje teksty w czasopismach i pracach zbiorowych w ośrodkach akademickich w kraju. Z przeglądu tych artykułów wyłaniają się dodatkowe zainteresowania badawcze Habilitanta:

- Filozofia i metodologia nauk społecznych i nauki o polityce
- Psychologia polityki

Do pierwszego obszaru Habilitant zalicza 3 artykuły opublikowane w latach 2010-2011, zaś drugi obszar jest reprezentowany przez 4 teksty, publikowane w okresie od 2008 do 2016 roku. Można przypuszczać zatem, że psychologia polityki jest pobocznym obszarem zainteresowań, jeśli oczywiście przyjąć wskaźniki ilościowo-czasowe. Generalnie liczba publikacji jest raczej skromna ilościowo, jednakże analiza poszczególnych tekstów pozwala na konstatację, że za każdym z nich kryje się pasja badacza-humanisty, chęć niekonwencjonalnego eksplorowania relacji człowiek-polityka oraz dążenie do takich językowych ujęć problemów i zagadnień naukowych, które niejednokrotnie są bliskie meta-nauce.

Ocena istotnej aktywności badawczej, współpracy międzynarodowej, dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego

Dr Maciej Bachryj- Krzywaźnia jest w miarę aktywnym członkiem społeczności akademickiej. Wskazać trzeba jego zaangażowanie w kształcenie studentów. Deklaruje, że łącznie z seminariami prowadzi aż 14 przedmiotów, w tym również w języku angielskim. Wyróżnić należy zajęcia z zakresu metodologii badań społecznych, psychologię polityki, czy psychologię społeczną i teorię polityki, co istotnie konweniuje z deklarowanym obszarem badań.

Dr M. Bachryj-Krzywaźnia brał udział w 15 konferencjach, w czasie których wygłaszał referaty, będące wynikiem jego dociekań naukowych i w tym zakresie wybitnie zaznacza się spójność teoretyczna i metodologiczna. Konferencje te miały charakter krajowy, organizowane były przez różne ośrodki akademickie i stowarzyszenia naukowe.

Habilitant angażował się również w organizację 4 konferencji, z czego 3 miały charakter międzynarodowy.

Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych i Polskiego Towarzystwa Studiów Europejskich.

Był promotorem 18 prac licencjackich.

Oceniając aktywność organizacyjną należy podkreślić, że jest ona przeciętna, koordynacja programu MOST, programu CEEPUS, czy udział w komisji rekrutacyjnej to niezbędne minimum zaangażowania organizacyjnego.

Dr Maciej Bachryj-Krzywaźnia jest współautorem wniosku grantowego i wykonawcą projektu finansowanego przez NCN, na temat: *Porażka jako katalizator zmian w europejskich partiach politycznych*.

Podkreślić należy, że zgodnie z deklaracją Habilitanta wskaźnik cytowań **wg Google Scholar wynosi - 3, według bazy WoS – 0.**

Reasumując, stwierdzam, że w ocenianym zakresie dr Maciej Bachryj-Krzywaźnia spełnia wszystkie kryteria ustawowe. Zatem moja ocena istotnej aktywności naukowej, organizatorskiej i dydaktycznej jest pozytywna.

Wniosek końcowy

Stwierdzam, na podstawie przedłożonej dokumentacji, że dorobek naukowy, dydaktyczny i organizatorski dra Macieja Bachryj- Krzywaźni spełnia wymagania stawiane przez przepisy ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz kryteria oceny osiągnięć osób ubiegających się o nadanie stopnia doktora habilitowanego zawarte Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule

naukowym w zakresie sztuki z 14 marca 2003 roku oraz w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 1 września 2011 roku.

Dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny, w tym przedstawiony jako osiągnięcie badawcze cykl publikacji pod tytułem „Interpretacjonizm narracyjny w nauce o polityce – teoria i aplikacje” spełnia wymagania ustawowe i uzasadnia sformułowanie przeze mnie wniosku o nadanie doktorowi Maciejowi Bachryj-Krzywaźni stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce.

S. Marzec